

Avdelning
Juridiska avdelningen
Handläggare
Caroline Cruz
08-563 087 23
caroline.cruz@uka.se

Datum 2018-02-07
Reg.nr 31-00084-17

Göteborgs universitet
Universitetsstyrelsen
Box 100
405 30 Göteborg

Studentinflytande vid rekrytering av rektor och prorektor

Under beredningen av anställningarna som rektor och prorektor vid Göteborgs universitet avgick flera studentrepresentanter i hörandeförsamlingen, ett beredande organ. Göteborgs universitets studentkårer önskade då få utse nya representanter. Universitetet nekade dock studenterna detta med hänvisning till sina regler om att det vid val av ledamöter till hörandeförsamlingen inte får utses ersättare. Universitetskanslersämbetet konstaterar, att uppgiften att ta fram förslag till rektor och prorektor måste anses vara sådan beredning, som har betydelse för utbildningen och studenternas situation. Studenterna hade därmed rätt att vara representerade vid beredningen i hörandeförsamlingen. Reglerna i studentkårsförordningen innebär att det är studentkåren som bestämmer vilka studentrepresentanter som ska utses och om de ska entledigas. Ämbetet kritiserar därför Göteborgs universitet för att studentkåren inte fick utse nya studentrepresentanter.

Anmälan

NN, vice ordförande vid Göteborgs universitets studentkårer, GUS, har i en anmälan mot Göteborgs universitet anfört att universitetet genom sitt agerande vid rekrytering av rektor påverkat studenternas lagstadgade rätt till inflytande negativt. NN har vidare till Universitetskanslersämbetet, UKÄ, anfört bl.a. följande. Vid rekrytering av rektor och prorektor vid universitetet lyfte styrelsen fram tre rektorskandidater. Två av kandidaterna hördes av kollegiet kallat hörandeförsamlingen. Hörandeförsamlingen består av totalt 70 representanter, varav 20 är studenter. Styrelsen för universitetet har beslutat om ett regelverk för hörandeförsamlingen. Studentkåren ska enligt regelverket själva utse representanter, i enlighet med 7 § i studentkårsförordningen. Efter ett stort bortfall av studentrepresentanter önskade GUS fylla dessa platser, men nekades med hänvisning till regelverket och att det inte går att ändra något under pågående process. Universitetet uppfyller inte studentkårsförordningens krav på att studentkåren själva ska utse representanter när universitetet hindrar GUS från att fyllnadsvälja representanter för studenter. Till skillnad från universitetet ser GUS rekryteringarna av rektor och prorektor som två separata processer, en för rektor och en för prorektor, då det finns två olika styrelsebeslut.

NN har bifogat dokumentet *Regler för utseende av hörandeförsamling och dess arbete* samt två dokument om processen för rekrytering av rektor respektive prorektor och ett protokoll från universitetsstyrelsens sammanträde den 26 april 2016.

Göteborgs universitets yttrande

Mot bakgrund av att anmälan rör frågor som Göteborgs universitets styrelse ska besluta om uppmanade UKÄ universitetsstyrelsen att yttra sig över uppgifterna i anmälan.

Universitetsstyrelsen har anfört i huvudsak följande.

Göteborgs universitets styrdokument *Regler för utseende av hörandeförsamling och dess arbete* avser hörande av studenter och anställda inför förslag till rektor och utseende av prorektor vid universitetet. Av reglerna framgår att det vid val av ledamöter till hörandeförsamlingen inte får utses ersättare. Reglerna omfattar inte fyllnadsval. Reglerna i sig säger ingenting om att processen för utseende av rektor och prorektor hör ihop, och som GUS i sin anmälan till UKÄ påpekar är förslag på rektor och utseende av prorektor separata ärenden med olika beslutsfattare. Mandatperioden för rektor och prorektor är dock densamma och processerna avhängiga av varandra. Båda rekryteringarna hanteras av en av universitetsstyrelsen utsedd rekryteringsgrupp (i processen för utseende av prorektor kallad beredningsgrupp) i vilket två av sju ledamöter representerar studenterna. Hörandeförsamlingens uppdrag gäller yttrande över kandidat/er till befattningarna rektor såväl som prorektor, vilket framgår av universitetsstyrelsens beslut "att inför rekrytering av rektor och prorektor för rektorsperiod respektive prorektorsperiod fr.o.m. 2017-07-01 fastställa fördelning av ledamöter till hörandeförsamlingen enligt föreliggande förslag" samt av universitetsstyrelsens beslut om process och tidsplan för utseende av prorektor.

Av reglerna framgår att studenterna, baserat på ovan nämnda fördelning, utser sina representanter i den ordning som stadgas i 7 § studentkårsförordningen, som säger att en studentkår får utse och entlediga representanter i organ som beslutar i eller bereder frågor gällande utbildningen eller av betydelse för studenternas situation.

Göteborgs universitets hållning är att medelst processerna för rekrytering av rektor och prorektor är separata, är det rådgivande organet, hörandeförsamlingen, detsamma, vilket tydligt framgår i ovan nämnda styrelsebeslut. Till hörandeförsamlingen har studenterna vidare utsett ledamöter. Båda processerna hanteras därutöver av en rekryteringsgrupp/beredningsgrupp om sju ledamöter varav två ledamöter representerar studenterna. Universitetet anser därmed att 7 § studentkårsförordningen är uppfylld i rekryteringsprocessen av rektor såväl som prorektor. Göteborgs universitet känner dock till problematiken kring ledamöter som inte fullföljer sitt uppdrag i hörandeförsamlingen och ser att det finns skäl till revidering av reglerna efter att vald hörandeförsamling avslutat sitt uppdrag.

NN har fått möjlighet att lämna synpunkter på yttrandet men har inte hörts av.

Universitetskanslersämbetets bedömning

Anmälan gäller frågan om Göteborgs universitet brutit mot regler om studentrepresentation vid beredningen av förslag till anställning som rektor och beredningen av anställning som prorektor. UKÄ tar först ställning till frågan om studentrepresentation vid beredningen av anställningen som prorektor.

Beredningen av anställning som prorektor

Enligt 2 kap. 10 § högskoleförordningen (1993:100) ska rektor ha en ställföreträdare som tjänstgör i rektors ställe när han eller hon inte är i tjänst. Rektors ställföreträdare ska utses av styrelsen. I tidigare regler i högskoleförordningen benämndes ställföreträdaren

prorektor och vid Göteborgs universitet används den titeln fortfarande. Enligt 2 kap. 5 § högskolelagen (1992:1434) beslutar en högskola om sin interna organisation utöver styrelse och rektor om inte något annat är föreskrivet. När högskolan beslutar om sin organisation ska 7 § samma kapitel gälla. Där anges att studenterna har rätt att vara representerade när beslut fattas eller beredning sker som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation. Av bestämmelsen framgår också att regeringen kan meddela föreskrifter om antalet sådana representanter och om hur de ska utses.

Uppgiften att ta fram förslag till prorektor måste anses vara sådan beredning som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation. Studenterna har därmed haft rätt enligt 2 kap. 7 § högskolelagen att vara representerade vid beredningen. I 2 kap. 14 § högskoleförordningen finns regler om studentrepresentation som gäller dels när en enda person bereder eller fattar beslut, dels när beslut ska fattas av en grupp personer. Några regler om studentrepresentation när beredningen sköts av en grupp personer finns inte i högskoleförordningen. I stället anges att högskolan i övrigt själv beslutar om sådan rätt till representation som avses i 2 kap. 7 § högskolelagen.

Göteborgs universitet har i sitt yttrande till UKÄ uppgett att rekryteringarna av rektor och prorektor hanterades av en av styrelsen utsedd rekryteringsgrupp och att gruppen i processen för utseende av prorektor kallades beredningsgrupp. Av protokollet från universitetsstyrelsens sammanträde den 10 januari 2017 framgår att styrelsen fastställt förslagen i dokumentet *Processen för rekrytering av prorektor* (2017-01-03, dnr V 2017/7). Av detta dokument framgår att styrelsen den 29 november 2016 tillsatt en beredningsgrupp för att utarbeta förslag på process och tidplan för rekrytering av ny prorektor. Beredningsgruppens förslag återges i dokumentet. Förslagen innebär bland annat att prorektors uppdrag ska avse samma mandatperiod som rektors. Vidare anges att ”kollegiet får möjlighet att fråga ut en eller flera kandidater till prorektor och att det sker genom samma hörandeförsamling som för rektor.” Det framgår också att det är beredningsgruppen som ska föreslå hörandeförsamlingen ett eller flera namn som kandidater till uppdraget som rektor respektive prorektor. Av det ovan nämnda styrelseprotokollet framgår att studenterna var representerade i beredningsgruppen (rekryteringsgruppen).

Av Göteborgs universitets *Regler för utseende av hörandeförsamling och dess arbete* (2016-06-07, dnr V 2016/461) framgår att hörandeförsamlingen har en rådgivande funktion och ska yttra sig över förslag till kandidater för befattningar som rektor och prorektor (1§). Reglerna har, vad gäller rektor, stöd i 2 kap. 8 § andra stycket högskoleförordningen där det anges att styrelsen, innan den lämnar sitt förslag, ska höra lärarna, övriga anställda och studenterna på det sätt som styrelsen har bestämt. Av de regler som redogjorts för ovan framgår att universitetet självt får bestämma hur beredningen av anställningen som prorektor hanteras. Enligt 2 § i universitetets regler ska 70 ledamöter ingå i hörandeförsamlingen, varav 30 som representerar lärare, 20 för övriga anställda och 20 för studenter. Vidare anges i paragrafen: ”Ersättare för ledamöter i hörandeförsamlingen får inte utses.” I 7 § anges att universitetets studentkårer ”ansvarar

för att de utser sina respektive ledamöter till hörandeförsamlingen.” I 9 § anges att kårerna utser sina ledamöter i den ordning som stadgas i 7 § studentkårsförordningen. Beträffande hörandeförsamlingens ställningstagande anges följande i 21 §:

Vid hörandeförsamlingens sammanträde presenteras förslag på kandidat/er till befattningarna som rektor och prorektor. Hörandeförsamlingen ska i egenskap av sin rådgivande funktion ta ställning till det/de förslag på kandidat/er till befattningarna som rektor och prorektor som presenterats. Hörandeförsamlingen avgör själv hur den ska gå tillväga vid sitt ställningstagande.

Mot denna bakgrund kan konstateras att processen för att föreslå en kandidat till anställningen som prorektor inbegriper att en grupp (hörandeförsamlingen) ska ta ställning till förslag på en eller flera kandidater till uppdraget. Denna del av processen måste anses vara en del av beredningen av ärendet. Studenterna har därmed rätt att vara representerade i hörandeförsamlingen med stöd av 2 kap. 7 § högskolelagen. Det innebär att reglerna i 7 § första stycket andra meningen studentkårsförordningen blir tillämpliga, vilket också anges i universitetets regler. I bestämmelsen anges att en studentkår vid en högskola får utse och entlediga sådana representanter som avses i 2 kap. 7 § högskolelagen.

Göteborgs universitet har i reglerna om hörandeförsamlingen angett att ersättare för ledamöter i församlingen inte får utses. Trots att universitetets regler om hörandeförsamlingen hänvisar till 7 § studentkårsförordningen tillämpar universitetet sina regler så att nya ledamöter inte får utses om någon avsäger sig uppdraget. Vad gäller beredningen av uppdraget som prorektor kan dock universitetet inte bestämma regler som ändrar innebörden av regler i förordningar beslutade av regeringen. Reglerna i studentkårsförordningen innebär att det är studentkåren som bestämmer vilka studentrepresentanter som ska utses och om de ska entledigas. Studentkåren har därmed haft rätt att med stöd av förordningens 7 § utse nya ledamöter i hörandeförsamlingen när utsedda studentrepresentanter avgått. Att studenterna varit representerade i den beredningsgrupp som lämnat förslag på kandidater till hörandeförsamlingen förändrar inte bedömningen, eftersom beredningen måste anses omfatta såväl hörandeförsamlingens hantering som beredningsgruppens. Göteborgs universitet ska kritiseras för att inte ha medgett studentkåren att utse nya representanter i hörandeförsamlingen vad gäller beredningen av anställningen som prorektor.

Beredningen av förslag till anställning som rektor

Reglerna som berör beredning av förslag till anställning som rektor skiljer sig något från de regler som gäller beredning av anställning som prorektor. I 2 kap. 8 § andra stycket högskoleförordningen anges, som nämnts i föregående avsnitt om prorektor, att styrelsen, innan den lämnar sitt förslag på rektor till regeringen, ska höra lärarna, övriga anställda och studenterna på det sätt som styrelsen har bestämt. Innebär det att styrelsen kan reglera studenternas deltagande i en hörandeförsamling på ett sätt som innebär att studentkårsförordningens regler om utseende och entledigande av studentrepresentanter inte tillämpas? I 2 kap. 7 § högskolelagen anges följande:

Studenterna har rätt att vara representerade när beslut fattas eller beredning sker som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation. Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela föreskrifter om antalet sådana representanter och om hur de ska utses.

Regeringen har alltså rätt att föreskriva hur studentrepresentanter ska utses, men får också bestämma att en myndighet ska föreskriva det. Frågan är om regeringen genom bestämmelsen i 2 kap. 8 § andra stycket högskoleförordningen vad gäller beredningen av förslag till anställning som rektor gett lärosätet befogenhet att bestämma hur studentkårerna får utse sina representanter? Svaret är nej, eftersom regeln endast innebär en rätt för styrelsen att bestämma hur bland andra studenterna ska höras. Den bedömning som gjorts i föregående avsnitt beträffande beredning av anställning som prorektor gäller därmed även beredning av förslag till anställning som rektor. Göteborgs universitet ska därför också kritiseras för att inte ha medgett studentkåren att utse nya representanter i hörandeförsamlingen vad gäller denna beredning.

Ärendet avslutas med denna kritik. Universitetskanslersämbetet noterar att Göteborgs universitet i sitt yttrande till ämbetet uppgivit att det finns skäl att revidera reglerna om hörandeförsamling utifrån problemet med ledamöter som inte fullföljer sitt uppdrag. Universitetskanslersämbetet utgår från att universitetet genomför en sådan revidering och då beaktar vad ämbetet anfört i detta tillsynsbeslut.

Beslut i ärendet har tagits av generaldirektören Anders Söderholm efter föredragning av verksjuristen Caroline Cruz i närvaro av chefsjuristen Christian Sjöstrand och strategi- och planeringsansvariga Per Westman samt kommunikationschefen Agneta Rolfer.

Anders Söderholm

Caroline Cruz

Kopia till NN, vice ordförande GUS